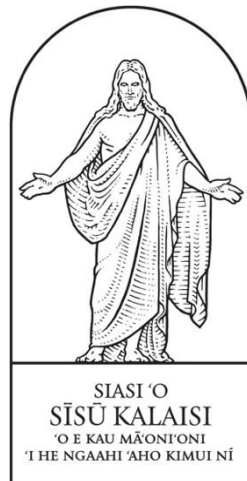

Ako Makatulikí

Terms of Use (Updated 2021-04-13) Privacy Notice (Updated 2021-04-06)
© 2021 by Intellectual Reserve, Inc. Ma'u 'a e ngaahi totonu fakalao kotoa pē.

Ko e Talitali Lelei mo e Ngaahi Taumu'a Ngāue 'o e Kalasi Makatulikí

'OKU TALITALI LELEI KOE

'Oku talitali lelei koe ki hono ako'i 'o e ngaahi kalasi Makatuliki 'o e 'inisititiutí! Fakamālō atu 'i ho'o tali e faingamālie ke tokoni'i ho'o kau akó ke fakaloloto 'enau ului kia Sīsū Kalaisi mo 'Ene ongoongolelei kuo fakafoki maí.

KIMU'A PEA AKO'Í

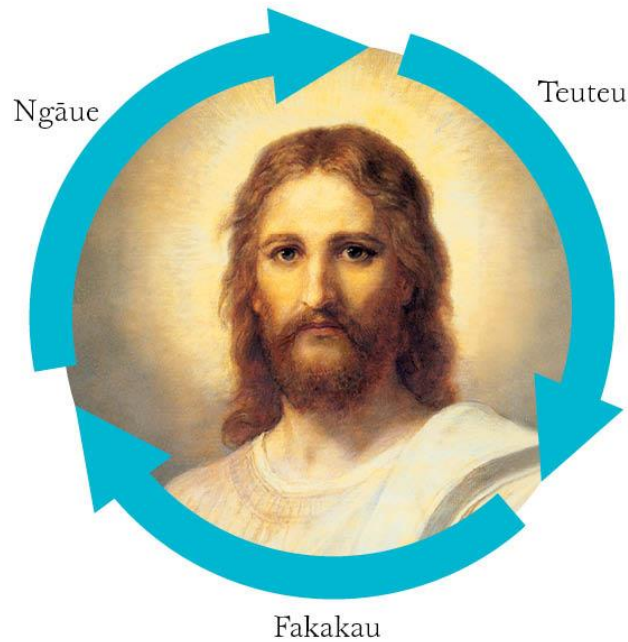
Kimu'a pea ako'í, te ke faka'amu ke:

- Vakai'i 'a e [Fakahinohino ki ha Kamata'anga Vave](#) ki hono ako'i 'o e Ngaahi Kalasi Makatulikí
- Ako fakalelei 'a e talateu ki he [Naunau 'a e Faiakó](#).
- Fokotu'u ha taimi mo ho'o kou'otineitá pe talēkita 'o e 'inisititiutí ke alea'i ho'o ngāue ke fakahokó, fānau akó, kalasí/lēsoní, mo ha'o fa'ahinga fehu'i pē.
- Lotua ha fakahinohino ke tokoni'i ho'o fānau akó ke nau ha'u kia Kalaisi pea hoko 'o tatau ange mo la.

NGAAHI TAUMU'A 'O E POLOKALAMA AKÓ

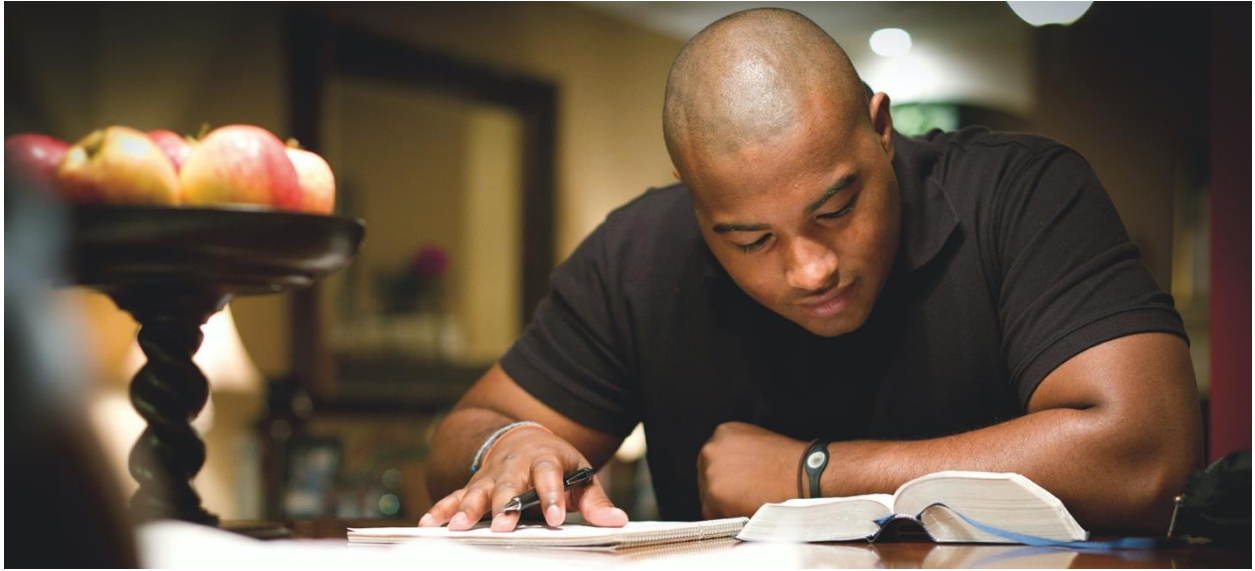
'Oku lahi ha ngaahi tefito'i mo'oni mo ha ngaahi taukei 'oku mahu'inga ki he faiako lelei. 'E lava ke hokohoko atu ho'o ako e ngaahi tefito'i mo'oní pea akoako fakahoko e ngaahi taukei 'oku ako'i 'i he ongo tohi tu'utu'uni 'a e semineli mo e 'inisititiutí. Koe'uhí ko e ngaahi taumu'a 'o e polokalama ako ko 'ení, 'e faka'uhinga'i,

fa'ifa'itaki'i, mo akoako fakahoko ha ngaahi taukei mahu'inga fekau'aki mo hono ako'i 'o e ngaahi kalasi Makatuliki 'o e 'inisititiutí ke tokoni ki hono fakataukei'i koe ki he kalasí mo e naunau fakalēsoní. 'E lava ke tokoni'i koe 'e he ngaahi taukei ko 'ení ke ke ma'u ha a'usia langaki mo'ui mo fakaului ma'á e fānau akó 'i ho'o feinga ke tokoni'i kinautolu ke nau Teuteu, Fakakau mo Ngāue ke tokoni'i kinautolu ke nau hoko 'o hangē ko e Fakamo'ui ko Sīsū Kalaisí.

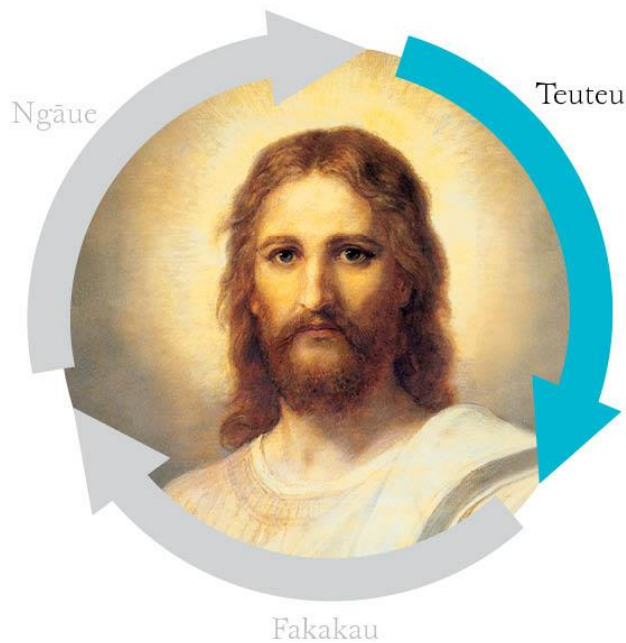
- **Teuteu:** Fakatupulaki e Teuteu 'a e Tokotaha Akó 'o Fakafou 'i he Fakaafé
- **Fakakau:** Fakakau e Fānau Akó 'aki hono Faka'aonga'i 'Enau Teuteú
- **Ngāue:** Emphasize Application

Fakalalakala e Teuteu 'a e Tokotaha Akó 'o Fakafou 'i he Fakaafé

TAUKEÍ: FAKALAKALAKA E TEUTEU 'A E TOKOTAHA AKÓ 'O FAKAFOU 'I HE FAKAAFÉ

Te ke fakalalakala fēfē nai 'a e teuteu ho'o fānau akó ke fakatupulaki 'enau a'usia 'i he kalasí?

Lau 'a e ngaahi vahe ko 'ení pea muimui ki he fakahinohinó. Lekooti 'a e me'a 'okú ke akó 'i he palakipoe fealea'akí.

FAKA'UHINGA'Í

'I he kalasi Makatulikí, 'oku fakataumu'a e Naunau Teuteu Fakakalasi ke ke ako ia mo ho'o fānau akó 'i ho'omou teuteu ki he kalasi. 'Oku 'i he naunau teuteú ha ngaahi fakaafe ke fakalalakala e teuteu 'a e tokotaha akó mo e faiakó 'o fakaafou 'i he ngaahi fehu'i mo e ngaahi 'ekitivitī na'e fakataumu'a ke tokoni ke fakaloloto 'a e akó 'i loto pea 'i tu'a mei he kalasi. 'Oku 'oatu fakataha 'a e ngaahi fakaafe takitaha ko 'ení mo ha fanga ki'i faka'ilonga ke tokoni'i koe ke ke 'ilo'i 'a e founa mo e taimi 'oku faka'aonga'i ai 'a e ngaahi fakaafe ko 'ení, pea mo e founa te ke lava 'o faka'aonga'i ai 'eni 'i he kalasi.

MŌTOLO

Ko ha ngaahi sīpinga 'eni 'e ni'ihi 'o e ngaahi fakaafe ke teuteu mei he naunau fakalēsoni:

Fakalaulauloto 'i ho'o Teuteu ki he Kalasi

Fakatātā: "Ko e hā ha ngaahi a'usia kuo nau tokoni'i koe ke ke 'ilo'i ko e Tohi 'a Molomoná ko e folofola ia 'a e 'Otuá?"

Ako ke Teuteu ki he Kalasi

Fakatātā: "Na'e ako'i 'e he palōfita ko 'Alamaá 'a e kakaí fekau'aki mo e Fakalelei 'a e Fakamo'uí. Lau 'a e 'Alamā 7:11-13."

Lekooti Ho'o Ngaahi Fakakaukaú

Fakatātā: "'I ho'o tohinoá pe me'a 'oku faka'atā atú, tohi ha ngaahi mo'oni 'e ni'ihi 'oku mahu'inga makehe kiate koe mei he ngaahi potufolofola mo e akonaki 'i he kongá ko 'ení kae pehē foki ki ha'o ngaahi fakakaukau mo ha'o ngaahi fehu'i kehe.

Ha'ū mateuteu ki he kalasí ke vahevahe e ngaahi mo'oni kuó ke ma'ú mo ha fa'ahinga fakakaukau pē."

Alea'i ke Teuteu ki he Kalasí

Fakatātā: "I he tokoni 'a ha mēmipa 'o e fāmilí pe kaungāme'a, fekumi ki hano faka'aonga'i he taimí ni 'o e ngaahi tefito'i mo'oni na'á ke 'ilo mei he ngaahi veesi ko 'ení. Ha'ū mateuteu ki he kalasí ke vahevahe e me'a kuó ke akó."

Ngāue'i e Me'a Kuó Ke Akó

Fakatātā: "Ko e hā te ke fakahoko 'i he ngaahi 'aho mo e uike ka hoko maí ke tokoni ki he ni'ihī kehé 'o hangē ko Sīsū Kalaisí?"

'I ho'o mamata ko 'eni ki he founa 'oku fakatupulaki ai 'e he naunau fakalēsoní 'a e teuteu 'a e tokotaha akó 'o fakaafou 'i he fakaafé, akoako fekumi mo faka'aonga'i leva e ngaahi fakaafe ko 'ení 'i he naunau fakalēsoní.

AKOAKO FAKAHOKO

Fakakakato 'a e ngaahi sitepu ko 'ení ke akoako fekumi mo faka'aonga'i 'a e ngaahi fakaafe ko 'ení ke fakalalakaka e teuteu 'a e tokotaha akó.

1. Vakai ki ha lēsoni 'i he naunau teuteu ki he kalasí ma'á e kalasi 'okú ke ako'í pe te ke ako'í, pea vakai'i 'a e ngaahi teuteu fakaafe 'oku 'oatu 'i aí.
2. Fili ha taha 'o e ngaahi fakaafe ko 'ení.
3. Fakakaukau pe 'e fēfē nai hano fakahoko e 'ekitivitī ko 'ení 'i he teuteu 'a ha tokotaha ako. Fakakaukau ki he ola 'e ala hoko ki he a'usia 'a e tokotaha akó 'i hono faka'aonga'i e teuteu fakaafe ko 'ení kimu'a pea mo e lolotonga 'a e kalasí. Fakakaukau ki he founa te ke lava 'o fakaafe'i ai e fānau akó ke nau teuteu ki he kalasi hokó 'aki hano tokoni'i e fānau akó ke nau 'ilo'i e ngaahi teuteu fakaafe ko 'ení.
4. Feinga ke 'ilo'i ha teuteu fakaafe 'e taha, pea toe fakahoko 'a e me'a tatau ko 'ení.

'E tokoni ho'ō maheni mo hono faka'aonga'i lelei 'a e ngaahi teuteu fakaafé ke ke tokanga taha ki he kau akó mo fakalalakaka 'enau teuteu ke ma'u ha a'usia fakaako 'oku loloto angé.

'I ho'ō ngāue ke fakalalakaka e teuteu 'a e tokotaha akó 'o fakafou 'i he fakaafé, fakakaukau ki he ngaahi fehu'i ko 'ení:

- Te ke fakakau fēfē 'a e me'a na'á ke ako mei he ngaahi founa ko 'ení 'i ho'ō faiakó?
- Ko e hā ha me'a te ke lava 'o fakahoko ke hokohoko atu ai ho'ō akoako e taukei ko 'ení kae lava ke ke fakalalakaka 'i ho'ō hoko ko ha faiakó?

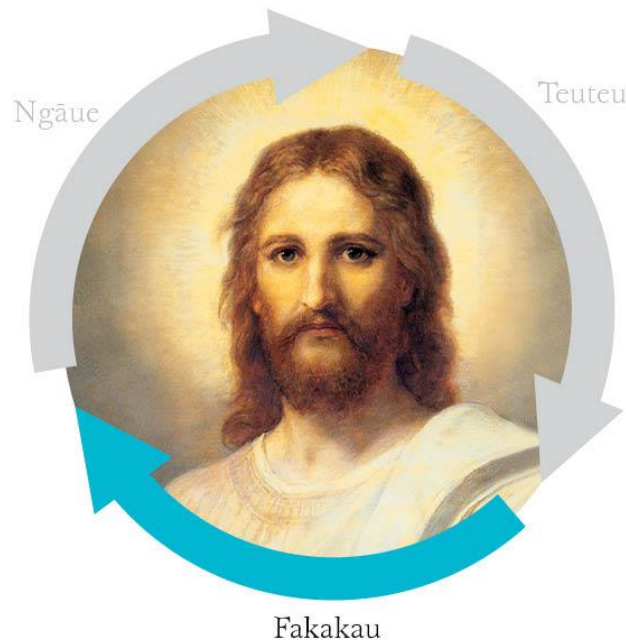
Lekooti 'a e me'a kuó ke ako mei he a'usia ko 'ení 'i he palakipoe fealea'aki 'i laló. Fakapapau'i ke lau 'a e me'a kuo tohi 'e he ni'ihiki kehé ke vakai ki he me'a 'oku ako mo fakahoko 'e he ni'ihiki kehé.

Fakakau e Fānau Akó 'aki hano Faka'aonga'i 'Enau Teuteú

TAUKEÍ: FAKAKAU E FĀNAU AKÓ 'AKI HANO FAKA'AONGA'I 'ENAU TEUTEÚ

Te ke fakakau fēfē nai ho'o fānau akó 'aki hano faka'aonga'i e me'a kuo nau ako, 'ilo'i, mo ongo'i lolotonga 'enau teuteu ki he kalasi?

Lau 'a e ngaahi vahe ko 'ení pea muimui ki he fakahinohinó. Lekooti 'a e me'a 'okú ke akó 'i he palakipoe fealea'akí.

FAKA'UHINGA'I

'I he kotoa 'o e kalasi Makatulikí, 'e lava ke tokoni'i koe 'e he naunau fakalēsoní ke ke falala mo faka'aonga'i e teuteu 'a e tokotaha akó. 'Oku kau 'i he naunau 'a e faiakó ha ngaahi fakalotolahi kehekehe ke ngāue ke fakaafe'i e fānau akó ke nau "toe vakai'i," "fakamanatu," "fakafekau'aki," "vahevahe mei he'enu teuteú," pea fai pehē atu ai pē ke fakamanatu mo pou pou'i koe ke faka'aonga'i e mahino mo e teuteu 'a e tokotaha akó ke tataki 'a e a'usia 'i he loki akó.

MŌTOLO

Ko ha ngaahi sīpinga 'eni 'e ni'ihi 'o e ngaahi fakalotolahi ke ngāué mei he naunau fakalēsoní:

- "Fakaafe'i e fānau akó ke nau fakamanatu mei he'enu teuteu ki he kalasí 'a e me'a 'oku nau manatu'i fekau'aki mo e tūkunga ko 'ení."
- "Fakamanatu ange ki he fanau akó na'e fakaafe'i kinautolu 'i he kongá 'o e naunau teuteú ke nau faka'ilonga'i e ngaahi mo'oni na'e mahu'inga makehe kiate kinautolú. 'Oange ki he fānau akó ha ki'i taimi ke toe vakai'i e ngaahi potufofololá mo e ngaahi akonaki fakaepalōfita na'a nau faka'ilonga'i 'i he kongá ko 'ení. Tukuange ke nau vahevahe mo e kalasí 'a e me'a ne nau akó."
- Tuku ki he fānau akó ke nau alea'i 'i ha ki'i miniti si'i 'i ha ngaahi kulupu iiki 'a e founga te nau faka'aonga'i ai 'a e me'a ne nau ako 'i he'enu teuteú ke tokoni'i honau kaungāme'á."

'I ho'o mamata ko 'eni ki he founga 'oku tokoni'i ai koe 'e he naunau fakalēsoní ke ke faka'aonga'i e teuteu 'a e tokotaha akó, akoako fekumi ki he ngaahi fakalotolahi ko 'eni ke ngāué 'i he naunau fakalēsoní.

AKOAKO FAKAHOKO

Fakakakato 'a e ngaahi sitepu ko 'ení ke akoako fekumi mo faka'aonga'i ai 'a e fa'ahinga fakalotolahi ko 'eni ke ngāué ke faka'aonga'i 'a e teuteu 'a e tokotaha akó.

1. Sio ki ha lēsoni 'i he naunau 'a e faiakó ki he kalasi 'okú ke ako'í pe te ke ako'í, pea vakai ki he ngaahi fakalotolahi ke ngāue 'oku 'oatu 'i aí.
2. Fili ha taha 'o e ngaahi fakalotolahi ko 'ení.
3. Fakakaukau pe 'e fēfē hano fakahoko 'a e 'ekitivitī ko 'ení 'i he lokiakó. Fakakaukau ki he ola 'e ala hoko ki he a'usia 'a e tokotaha akó 'i hono faka'aonga'i 'o e fakalotolahi ko 'eni ke ngāué.
4. Feinga ke 'ilo'i ha fakalotolahi 'e taha ke ngāue, pea toe fakahoko 'a e founga ko 'ení.

'E tokoni ho'o maheni mo hono faka'aonga'i lelei 'a e ngaahi fakalotolahi ke ngāue ke ke tokanga taha ai ki he fānau akó mo fakakau kinautolu 'i ha a'usia fakaako 'oku loloto angé.

FAKAKAU

'I ho'o ngāue ke fakatupulaki e kau mai 'i he loki akó 'aki hano faka'aonga'i e teuteu 'a e fānau akó, fakakaukau ki he ngaahi fehu'i ko 'ení:

- Te ke fakakau fēfē nai 'a e me'a na'á ke ako mei he ngaahi founga ko 'ení 'i ho'o faiakó?
- Ko e hā ha me'a te ke lava 'o fakahoko ke hokohoko atu ai ho'o akoako e taukei ko 'ení kae lava ke ke fakalalakaka 'i ho'o hoko ko ha faiakó?

ALEA'I

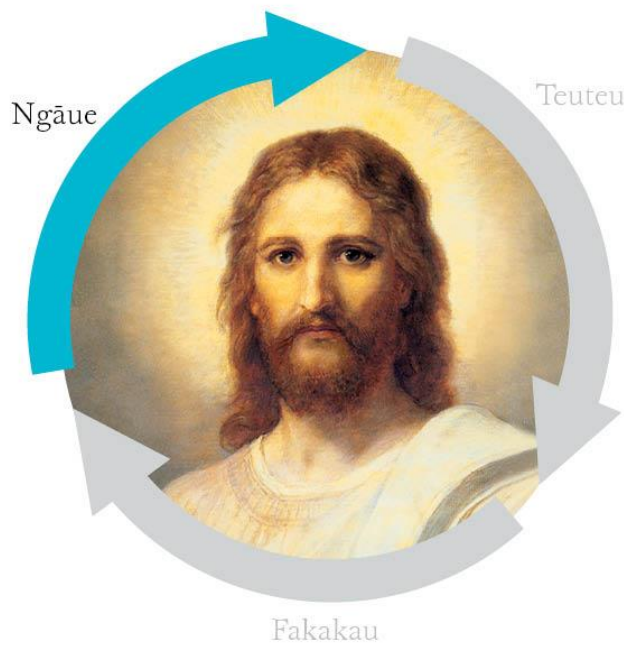
Lekooti 'a e me'a kuó ke ako mei he a'usia ko 'ení 'i he palakipoe fealea'aki 'i laló. Fakapapau'i ke lau 'a e me'a kuo tohi 'e he ni'ihiki kehé ke vakai ki he me'a 'oku ako mo fakahoko 'e he ni'ihiki kehé.

Fakamamafa'i ke Faka'aonga'i

TAUKEÍ: FAKAMAMAFÁ'I KE FAKA'AONGA'I

Te ke fakamamafa'i fēfē nai ke faka'aonga'i 'i ho'o kalasí? Ko e hā ha me'a te ke lava 'o fakahoko ke fakalotolahi'i ho'o fānau akó ke nau ngāue'i 'a e me'a kuo nau akó?

Lau 'a e ngaahi vahe ko 'ení pea muimui ki he fakahinohinó. Lekooti 'a e me'a 'okú ke akó 'i he palakipoe fealea'akí.

FAKA'UHINGA'I

'E lava ke faka'atā 'e he teuteu lelei 'a e fānau akó mo e kau faiakó kimu'a pea kamata e kalasí ha taimi lahi ange 'i he kalasí ke tokoni ke fakapapau'i 'e he fānau akó 'a e ngaahi founga ke mo'ui 'aki ai e ngaahi mo'oni 'oku nau 'ilo 'i he lēsoní. 'Oku fakataumu'a 'a e naunau 'a e faiakó ke langaki 'i he teuteu 'a e tokotaha akó mo tokoni ke fakatupulaki 'a e mālohi mo e ivi 'o e fānau akó ke ngāue 'i ha founga 'e tokoni'i ai kinautolu ke nau hoko 'o hangē ko e Tamai Hēvaní mo Sīsū Kalaisi.

MŌTOLO

Ko ha ngaahi sīpinga 'eni 'e ni'ihi 'o e ngaahi fealea'aki mo e ngaahi fakaafe 'oku fakatefito 'i hono faka'aonga'i 'o e naunau fakalēsoni Makatulikí:

- “Eke 'a e ngaahi fehu'i ko 'ení ki he fānau akó: Ko e hā ha ngaahi founga 'e ni'ihi kuó ke kau atu ai mo ho fāmilí ki he hisitōlia fakafāmilí mo e ngāue fakatemipalé? Ko e hā ha ngaahi tāpuaki kuó ke a'usia 'i hono fakahoko iá? 'E lava ke ke fakaafe'i e fānau akó ke nau fakakaukau ki ha taha te nau lava 'o kole ke ne fakahinohino'i kinautolu 'i hono fakahoko 'o e hisitōlia fakafāmilí. Kapau kuo 'osi taukei ha fānau ako 'e ni'ihi 'i hono fakahoko e hisitōlia fakafāmilí, fakaafe'i kinautolu ke nau fakahinohino'i ha taha kehe 'i he kalasí.”
- Tuku ange ha taimi ki he fānau akó ke nau fakakaukau mo lekooti ai 'enau ngaahi fakakaukau fekau'aki mo e fehu'i ko 'ení: Ko e hā ha ngaahi founga te u lava ai 'o mālohi ange 'i he Siasí mo tokoni ke fakahoko 'ene ngaahi taumu'á?”
- “Faka'ali'ali 'a e fehu'i ko 'ení: Ko e hā nai te u fakahoko ke fakaafe'i kakato ange e mālohi 'o Sīsū Kalaisí ki he'eku mo'uí? Tuku ha taimi ma'á e fānau akó ke nau fakalaulauloto 'i he fa'a lotu ki he fehu'i ko 'ení mo hiki ha tali 'i he'enu tohinoá pe pepa akó. Lolotonga 'enu fakalaulaulotó, fakakaukau ke faka'ali'ali ha kupu'i lea mei ha palōfita 'i he kuongá ni ke poupou'i kinautolu 'i ha ngaahi founga pau ke fakaafe'i ai e mālohi 'o e Fakamo'uí ki he'enu mo'uí.

'I ho'o mamata ko 'eni ki he founa 'oku tokoni'i ai koe 'e he naunau fakalēsoni ke fakamamafa'i 'a e founa hono faka'aonga'i 'e he tokotaha akó, akoako fakahoko leva e ngaahi 'ekitiviti fakafaiako 'i he naunau fakalēsoni.

Fakakakato 'a e ngaahi sitepu ko 'eni ke fakaangaanga ki hono kumi mo ngāue 'aki 'a e ngaahi 'ekitiviti fakafaiako ke fakamamafa'i hono faka'aonga'i 'e he tokotaha akó.

1. Vakai'i ha lēsoni 'i he naunau 'a e faiakó ki he kalasi 'okú ke ako'í pe te ke ako'í, pea vakai'i 'a e ngaahi 'ekitiviti fakafaiako 'oku 'oatu aí.
2. Fili ha taha 'o e ngaahi 'ekitiviti fakafaiako ko 'eni, pea lau fakalelei ange 'a e 'ekitiviti mo e ngaahi fehu'i 'oku fekau'aki mo hono faka'aonga'í.
3. Fakakaukau ki he ola 'e ala hoko ki he a'usia 'a e tokotaha akó koe'uhí ko e 'ekitiviti fakafaiako ko 'eni pe ko e ngaahi fehu'i na'e 'eké.
4. Toutou fakahoko 'eni 'aki hano fili ha lēsoni kehe 'i he naunau 'a e faiakó, pea feinga ke 'ilo'i e ngaahi 'ekitiviti fakafaiako 'oku tokoni ke fakamamafa'i hono faka'aonga'í.

'E tokoni ho'o maheni mo e ola lelei hono ngāue 'aki 'o e ngaahi fealea'aki 'oku fakatefito 'i hono faka'aonga'í ke ke tokanga taha ai ki he fānau akó pea lava 'o tokoni'i kinautolu ke nau hoko 'o hangē ange ko e Tamai Hēvaní mo Sīsū Kalaisi.

'I ho'o ngāue ke fakalotolahi'i e fānau akó mo fakamamafa'i hono faka'aonga'í, fakakaukau ki he ngaahi fehu'i ko 'eni. Hiki ho'o ngaahi fakakaukau 'i he palakipoe fealea'aki 'i laló.

- Te ke fakakau fēfē nai 'a e me'a na'á ke ako mei he ngaahi founa ko 'eni 'i ho'o faiakó?
- Ko e hā ha me'a te ke lava 'o fakahoko ke hokohoko atu ai ho'o akoako e taukei ko 'eni kae lava ke ke fakalalakaka 'i ho'o hoko ko ha faiakó?

Lekooti 'a e me'a kuó ke ako mei he a'usia ko 'ení 'i he palakipoe fealea'aki 'i laló.
Fakapapau'i ke lau 'a e me'a kuo tohi 'e he ni'ihí kehé ke vakai ki he me'a 'oku ako
mo fakahoko 'e he ni'ihí kehé.

FAKAMATALA FAKANOUNOU

Fakamālō atu ai pē 'i ho'o tali e faingamālie ke tokoni'i ho'o fānau akó ke fakaloloto 'enau ului kia Sīsū Kalaisi mo 'Ene ongoongolelei kuo fakafoki maí.

MANATU'I:

- 'E tataki koe 'e he 'Eikí 'i ho'o feinga ke tokoni'i ho'o fānau akó ke nau ha'u kia Kalaisi pea hoko 'o hangē ko lá.
- 'E lava ke tokoni atu ho'o kou'otineitá pe talēkita 'inisititiutí 'i ha fa'ahinga fehu'i pe me'a 'okú ke tokanga ki ai.
- 'E lava ke tokoni'i koe 'e he ngaahi taukei na'e faka'uHINGA'i, fa'ifa'itaki'i, mo akoako fakahoko 'i he ako ko 'ení ke toe lelei ange ai ho'o faka'aonga'i e naunau fakalēsoní ke faitāpuekina ho'o fānau akó. 'E lava ke tokoni'i koe 'e he ngaahi taukei ko 'ení ke ke ma'u ha a'usia langaki mo'ui mo fakaului ma'á e fānau akó 'i ho'o feinga ke tokoni'i kinautolu ke nau Teuteu, Fakakau, mo Ngāue ke tokoni'i kinautolu ke nau hoko 'o hangē ko e Fakamo'ui ko Sīsū Kalaisí.

